

ХАРКІВСЬКА ХІРУРГІЧНА ШКОЛА

№ 1(76) 2016

Національна академія медичних наук України

ДУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії імені В. Т. Зайцева НАМН України»

Харківський національний медичний університет

«Харківська хірургічна школа» — медичний науково-практичний журнал

Заснований у листопаді 2000 р. Виходить 6 разів на рік

Засновник —

ДУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії імені В. Т. Зайцева НАМН України»

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія КВ № 20183-9983ПР від 20.08.2013 р.

Журнал внесено до переліку фахових видань у галузі медичних наук (Постанова президії ВАК України № 1-05/06 від 16.12.2009 р.)

Рекомендовано вченою радою ДУ «ІЗНХ імені В. Т. Зайцева НАМН України» (Протокол № 20 від 21.12.2015 р.)

Редактор
Н. В. Карпенко
Коректор
В. В. Теглинська
Адміністратор
К. В. Пономарьова
Перекладач
С. Ю. Басилайшвілі

Підписано до друку 05.01.2016 р.
Формат 60×84 1/8.
Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 17,25.
Обл.-вид. арк. 15,15. Тираж 1000 пр.

Адреса редакції:
61018, м. Харків,
в'їзд Балакірева, 1.
Тел.: (057) 715-33-48
349-41-99
715-33-45

Видання віддруковане у ТОВ фірма «НТМТ» 61072, м. Харків, просп. Леніна, 58, к. 106 Тел. (057) 763-03-80

Розмножування в будь-який спосіб матеріалів, опублікованих у журналі, допускається лише з дозволу редакції

Відповідальність за зміст рекламних матеріалів несе рекламодавець

© «Харківська хірургічна школа», 2016

МЕДИЧНИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Головний редактор **В. В. Бойко**

Заст. головного редактора
І. А. Криворучко

Заст. головного редактора
І. А. Тарабан

Відповідальний секретар
К. В. Мішеніна

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

П. А. Бездетко
М. М. Велігоцький
М. К. Голобородько
Т. Г. Григор'єва
В. Б. Давиденко
Б. М. Даценко
В. Г. Дуденко
О. О. Зайцев
Ю. І. Караченцев
В. В. Леонов
В. М. Лісовий
В. К. Логачов
В. І. Лупальцов
О. В. Малоштан
О. О. Павлов
М. В. Панченко
Б. І. Пєєв
В. І. Сипітий
В. О. Сипливий
В. І. Стариков
С. В. Сушков
А. К. Флорікян
О. М. Тищенко
Є. Д. Хворостов
С. І. Шевченко

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

С. А. Андреевцев (Київ)
М. М. Бондаренко (Дніпропетровськ)
О. Ф. Возіанов (Київ)
В. К. Гринь (Донецьк)
М. Ф. Дрюк (Київ)
Ю. П. Зозуля (Київ)
І. В. Юффе (Луганськ)
П. Г. Кондратенко (Донецьк)
М. Г. Кононенко (Суми)
Г. В. Книшов (Київ)
А. М. Лизіков (Гомель, Білорусь)
К. П. Павличенко (Донецьк)
Г. П. Ричагов (Мінськ, Білорусь)
Л. Г. Розенфельд (Київ)
В. Ф. Саєнко (Київ)
С. А. Сушков (Вітебськ, Білорусь)
М. І. Тутченко (Київ)
С. О. Шалімов (Київ) А. Т.
А. Т. Щастний (Вітебськ, Білорусь)

Зміст

Contents

ОРИГІНАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дифференцированный подход к лечению пациентов с флотирующими тромбозами глубоких вен нижних конечностей 7

С. А. Сушков, Ю. С. Небылицин, И. П. Климчук, С. С. Калинин

Илеоцекальная гастропластика на реконструктивном этапе после комбинированной гастрэктомии 15

В. А. Лазирский

Особенности миниинвазивных методик лечения больных спаечной болезнью брюшины. 20

Д. А. Евтушенко

Использование футлярной анестезии при проведении пенного склерозирования варикозно измененных вен нижних конечностей. 24

Р. Р. Османов

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Изменения ультраструктуры клеток слизистой оболочки толстой кишки крыс с моделированной венозной ишемией 29

В. В. Бойко, В. П. Невзоров, В. Ф. Омельченко, И. В. Криворотко, Е. С. Протченко

Розрахунок трипружинної схеми протезу стопи 34

О. М. Семків

ПИТАННЯ ХІРУРГІЧНОЇ ІНФЕКЦІЇ

Эффективность антибиотикопрофилактики послеоперационных осложнений в ургентной абдоминальной хирургии 38

М. П. Захараш

Характер микрофлоры раневого содержимого у больных с нагноением послеоперационной раны после холецистэктомии осложненного холецистита. 45

Р. В. Бондарев, В. М. Иванцок, С. А. Кондратенко

Способ лікування гнійної рани в умовах керованого підвищеного тиску аеродисперсною сумішшю. 48

В. О. Шапринський, С. С. Скальський

ORIGINAL RESEARCHES

Differentiated approach to the treatment of patients with floating deep venous thrombosis of the lower limbs. 7

S. A. Sushkov, Yu. S. Nebylitsin, I. P. Klimchuk, S. S. Kalinin

The cecum ileocolic segment for the upper gastrointestinal tract reconstruction after combined gastrectomy 15

V. A. Lasirskiy

Features of minimally invasive treatments of patients with adhesive disease of the peritoneum 20

D. A. Yevtushenko

Using case anesthesia during foam sclerotherapy varicose veins of the lower limbs modified 24

R. R. Osmanov

EXPERIMENTAL RESEARCHES

Alterations in the ultrastructure of cells of the colonic mucosa of rats by means of simulated venous ischemia 29

V. V. Boyko, V. P. Nevzorov, V. F. Omelchenko, I. V. Krivorotko, E. S. Protsenko

Calculation of three-spring diagrams to the foot artificial limb 34

O. M. Semkiv

QUESTIONS OF SURGICAL INFECTION

The effectiveness of antibiotic prophylaxis of postoperative complications in emergency abdominal surgery 38

M. P. Zakharash

The nature of wound microflora in patients with postoperative wound suppuration after cholecystectomy for complicated cholecystitis 45

R. V. Bondarev, V. M. Ivantsok, S. A. Kondratenko

A method for treating purulent wounds in the conditions of controlled increased pressure by aerodisperse mixture. 48

V. A. Shaprinsky, S. S. Skalsky

Морфологічна характеристика ран
у хворих цукровим діабетом
на фоні вакуум-терапії 51
О. М. Бессєдін, К. В. Циганков, П. О. Гриценко

Morphological characteristics
of wounds in patients with diabetes
mellitus during vacuum therapy..... 51
A. M. Besedin, K. V. Tsygankov, P. A. Gritsenko

**ПИТАННЯ ХІРУРГІЇ
ПАНКРЕАТОБІЛІАРНОЇ СИСТЕМИ**

**QUESTIONS OF SURGERY
OF PANCREATOBILIARY SYSTEM**

Популяційний рівень мікрофлори жовчі
за неінфікованого та інфікованого
жовчного перитоніту 58
О. В. Білоокій, Ю. Є. Роговий, В. В. Білоокій

The population level
of bile microflora in non-infected
and infected bile peritonitis 58
O. V. Bilo'okiy, Yu. Ye. Rohovyy, V. V. Bilo'okiy

Сравнительная характеристика
перекисного окисления липидов
у больных с желчнокаменной болезнью,
оперированных лапароскопическим
путем с использованием различных
методов гемостаза 62
Н. В. Черкова

Comparative characteristics
of lipid peroxidation
in patients with cholelithiasis
after laparoscopic surgery
using different methods
of hemostasis 62
N. V. Cherkova

ПИТАННЯ ТОРАКАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ

QUESTIONS OF THORACAL SURGERY

Застосування мініінвазивних технологій
в діагностиці та лікуванні новоутворень
середостіння 66
*В. В. Бойко, А. Г. Краснояружський,
В. В. Ткаченко*

Application of minimally invasive
technologies in diagnostics and treatment
of mediastinal neoplasms 66
*V. V. Boyko, A. G. Krasnojaruzhsky,
V. V. Tkachenko*

До питання ранньої діагностики
та лікування осумкованої емпієми плеври... 70
*І. Д. Дужий, І. Я. Гресько, Ю. О. Міщенко,
О. В. Кравець, Г. І. П'ятикоп*

Towards early diagnostics and treatment
of encapsulated pleural empyema 70
*I. D. Duzhiy, I. Ya. Gresko, Yu. A. Mishchenko,
O. V. Kravec, G. I. Pyatykop*

ПИТАННЯ ОНКОЛОГІЇ

QUESTIONS OF ONCOLOGY

Эндоваскулярные технологии
в диагностике и лечении рака прямой кишки,
осложненного кровотечением..... 74
Ю. В. Авдосьев, В. В. Бойко, Д. А. Пилюгин

Endovascular technologies
in diagnostics and treatment of rectal cancer
complicated by bleeding..... 74
Yu. V. Avdosyev, V. V. Boyko, D. A. Pilyugin

Стан системи антирадикального захисту
у хворих на рак молочної залози 79
*А. Ю. Біла, М. В. Красносельський,
С. М. Граматюк*

The state of antiradical protection
in patients with breast cancer 79
*A. Ju. Bila, N. V. Krasnoselsky,
S. N. Gramatiuk*

ПИТАННЯ ТРАВМАТОЛОГІЇ

QUESTIONS OF TRAUMATOLOGY

Интрамедуллярный блокирующий
остеосинтез при лечении ложных
суставов костей предплечья..... 84
Д. Д. Битчук

Intramedullary blocking
osteosynthesis in the treatment
of pseudoarthrosis of the forearm bones..... 84
D. D. Bitchuk

Профілактики і лічення ускладнень
поясничної мікродискотомії
в віддаленому післяопераційному періоді
при потрузіях і грижах поясничних
міжпозвонокових дисків. 89
О. В. Рябов

Prevention and treatment of complications
of lumbar microdiscectomy
in the late postoperative
period in protrusions and hernias
of lumbar intervertebral disc 89
O. V. Ryabov

ПИТАННЯ ПОЛІТРАВМИ

QUESTIONS OF POLYTRAUMA

Профілактика і лічення посттравматических
ускладнень у постраждалих з тяжелою
торакальною травмою 97
В. І. Щербаков, М. В. Ісаєв

Prevention and treatment of post-traumatic
complications in patients with severe
thoracic trauma 97
V. I. Shcherbakov, M. V. Isaev

Променева діагностика гемотораксу
у пацієнтів із закритою травмою
органів грудної клітки 103
*І. Б. Халтурник, В. В. Макаров,
М. В. Секела, Ю. В. Іванова*

The radiological diagnostics
of hemothorax in patients with closed
injury of the chest 103
*I. B. Halturnik, V. V. Makarov,
M. V. Sekela, Yu. V. Ivanova*

**ПИТАННЯ АКУШЕРСТВА
ТА ГІНЕКОЛОГІЇ**

**QUESTIONS OF OBSTETRICS AND
GYNECOLOGY**

Алгоритм діагностики внематочної
беременності (Часть первая) 108
*М. В. Макаренко, Д. А. Говсєєв,
Л. І. Мартынова, Т. В. Тян*

Diagnostic algorithm of ectopic pregnancy
(Part one). 108
*M. V. Makarenko, D. A. Govseev,
L. I. Martynova, T. V. Tyan*

**ПИТАННЯ ШЕЛІПНО-ЛИЦЬОВОЇ
ХІРУРГІЇ**

**QUESTIONS OF ORAL
AND MAXILLOFACIAL SURGERY**

Епідеміологія травматичних переломів
нижньої щелепи в період з 2005 по 2014 р.
за матеріалами клініки кафедри. 112
А. В. Рибачук, Р. О. Мамонов, В. О. Маланчук

Epidemiology of traumatic mandibular fractures
in the period from 2005 to 2014 by the clinic
department materials 112
A. V. Rybachuk, R. O. Mamonov, V. O. Malanchuk

ПИТАННЯ ОФТАЛЬМОЛОГІЇ

QUESTIONS OF OPHTHALMOLOGY

Результати впливу прогностичних факторів
на рівень внутрішньоочного тиску через
12 місяців після операції імплантації
мікродренуючого пристрою EX-PRESS
в комбінації з факоемульсифікацією
катаракти. 118
*С. П. Медведчук, П. А. Бездетко,
Г. Я. Пархоменко*

The results of the influence
of prognostic factors on the level
of intraocular pressure at 12 months
after implantation device EX-PRESS
in combination with cataract
phacoemulsification 118
*S. P. Medvedchuk, P. A. Bezdetko,
G. Ya. Parkhomenko*

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Ендосонографія в діагностиці
солідних та кістозних неоплазм
підшлункової залози 122
О. М. Криворук, Є. А. Крючина

LITERATURE REVIEW

Endoscopic ultrasonography
in diagnosis of solid
and cystic pancreatic neoplasms 122
O. M. Kryvoruk, Ye. A. Kryuchyna

ЗАПИСКИ ПРАКТИЧНОГО ЛІКАРЯ

Эффективность применения
рентгенэндоваскулярного гемостаза
бронхиальных артерий при лечении
легочного кровотечения. 128
*В. В. Бойко, А. Г. Краснояружский,
Ю. В. Авдосьев, Е. В. Пономарева,
Д. В. Минухин*

NOTES OF MEDICAL PRACTITIONER

The effectiveness of endovascular
hemostasis of bronchial arteries
in the treatment
of pulmonary hemorrhage 128
*V. V. Boyko, A. G. Krasnojaryuzhsky,
Yu. V. Avdosev, E. V. Ponomarova,
D. V. Minuhin*

Досвід застосування мінілапаротомій
у хворих на холедохолітіаз
з використанням холедохоскопії. 131
*В. В. Бойко, О. М. Пісоцький, І. А. Кулик,
В. В. Штогрін, М. В. Супличенко,
Д. Ю. Захарченко, В. В. Терентьев,
Б. В. Борзенко*

Experience of application of minilaparotomies for
patients choledocholithiasis with the use
of choledochoscopy. 131
*V. V. Boyko, O. M. Pesotsky, I. A. Kulyk,
V. V. Shtogrin, M. V. Suplichenko,
D. Yu. Zakharchenko, V. V. Terentjev,
B. V. Borzenko*

Комплексное лечение стенозов выходного
отдела желудка 135
Ю. В. Иванова, В. В. Макаров, И. А. Тарабан

Integrated treatment of stenosis
of the initial output of the stomach 135
Yu. V. Ivanova, V. V. Makarov, I. A. Taraban

Рідкісні причини гострої
непрохідності тонкої кишки.
Особливості клінічного перебігу 138
В. В. Бенедикт

A rare cause of acute obstruction
of the small intestine.
The clinical course. 138
V. V. Benedykt

Типы ультразвуковых образов
острого панкреатита
и их прогностическое значение 144
Ю. П. Гниденко, О. С. Цыганенко

Types of ultrasonic images
of acute pancreatitis and their
prognostic value. 144
Yu. P. Gnidenko, O. S. Tsyganenko

Клініко-лабораторні особливості та причини
виникнення гіпокоагуляційного синдрому
в невідкладній хірургії органів черевної
порожнини 149
Р. М. Козубович

The clinical and laboratory features
and causes of hypocoagulative
syndrome in urgent surgery
of abdominal organs. 149
R. M. Kozubovych

Опыт ультразвуковой диагностики
абсцессов печени в условиях
больницы скорой помощи 152
Д. С. Ефимов

The experience of ultrasound
diagnosis of liver abscesses
in at emergency hospital 152
D. S. Efimov

Прогнозування післяопераційних ускладнень та летальності на підставі мікробіологічного пейзажу перитонеального ексудату у хворих з розповсюдженим перитонітом при використанні інтраабдомінального сорбційно-трансмембранного діалізу	158	Prediction of postoperative complications and mortality grounding on microbiological landscape of peritoneal exudate in patients with generalised peritonitis using prolonged intraabdominal sorption-transmembrane dialysis	158
<i>С. О. Мунтян, В. П. Кришень, П. В. Лященко, Л. О. Чекан, В. І. Діденко, В. М. Грабчук, А. І. Недоступ</i>		<i>S. O. Muntyan, V. P. Kryshen, P. V. Lyaschenko, L. O. Chekan, V. I. Didenko, V. M. Hrabchuk, A. I. Nedostup</i>	
Особенности послеоперационного периода после спленэктомии у гематологических пациентов	162	Features of the postoperative period after splenectomy in hematology patients	162
<i>Л. Н. Душик</i>		<i>L. N. Dushik</i>	
Гелікобактерна інфекція у хворих на гострі шлунково-кишкові кровотечі	165	Helicobacter infection in patients with acute gastrointestinal bleedings	165
<i>І. Д. Дужий, В. О. Братушка, І. М. Медведєва, С. В. Харченко, І. М. Лохоня</i>		<i>I. D. Duzhyi, V. O. Bratushka, I. M. Medvedeva, S. V. Kharchenko, I. M. Lokhonya</i>	
Особенности проведения неотложных оперативных вмешательств при осложненных формах геморроя	169	Features of the emergency surgical interventions in complicated forms of hemorrhoids	169
<i>К. Г. Нурлиев, Д. А. Кадыров, Б. Р. Маметкулиев</i>		<i>K. G. Nurgaliev, D. A. Kadyrov, B. R. Mametkuliev</i>	
Застосування мініінвазивних методів хірургічного лікування хворих на ускладнені гострі псевдокісти підшлункової залози	173	The using methods minimally invasive surgical treatment of complications of acute pseudocyst of pancreas	173
<i>Н. М. Гончарова</i>		<i>N. M. Goncharova</i>	

О. М. Семків

 Національний університет
 цивільного захисту України,
 м. Харків

© О. М. Семків

РОЗРАХУНОК ТРИПРУЖИННОЇ СХЕМИ ПРОТЕЗУ СТОПИ

Резюме. Запропоновано схему конструкції протеза стопи з пружинами та метод обчислення значень їх коефіцієнтів жорсткості залежно від кутів та довжин елементів конструкції, а також величин мас, зосереджених в вузлах конструкції.

Ключові слова: протез стопи з пружинами, лагранжіван, рівняння Лагранжа другого роду, програма Maple, метод Рунге-Кутти.

Вступ

Для створення антропометричних протезів кінцівок необхідні наукові розрахунки, у тому числі і геометричне моделювання у часі дії протезних виробів. У даній роботі розглянуто схему геометричної моделі протезу стопи. Існує значна кількість розробок таких протезів [1, 2, 4, 5, 8], які відрізняються механічними схемами та видами електротехніки. Найбільш зручними виявляються протези у вигляді механічних конструкцій, де можливо врахувати індивідуальні антропологічні дані користувача.

Найбільш поширеними є механічні протези стопи з убудованим титановим адаптером, пружні властивості якого забезпечуються S-подібним елементом. Для посилення ефекту в форму «черевики» вводять спеціальний спінений матеріал. Для користувача налаштування такого протезу зводиться [1] до підбору S-подібних титанових елементів (вартість яких для пересічного користувача є високою).

Більш технологічними будуть протези стопи з пружинами. Для індивідуального налаштування антропометричних параметрів цього різновиду протезів необхідно мати комплект пружин. У роботах [2, 5] без розрахунків наведено ідею схеми протеза стопи з пружинними елементами (рис. 1). У роботах [4, 8] розглянуто

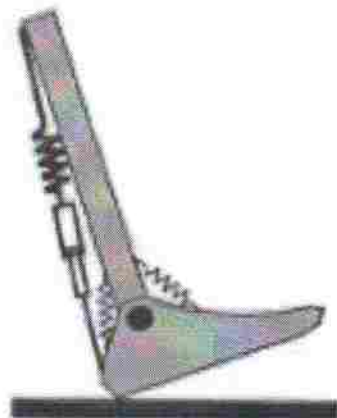

Рис. 1. Схема протеза з пружинами [2, 3]

складніші схеми механічних протезів стопи з пружинами. Наводяться розрахунки пропорцій елементів конструкції протеза з урахуванням сталих коефіцієнтів жорсткості пружин. З результатів робіт [1, 2, 4, 5, 8] слідує, що для реаліза-

ції антропометричних параметрів механічних протезів необхідно вміти розраховувати коефіцієнти жорсткості взаємопов'язаних пружин залежно від параметрів схеми конструкції. Це є невирішеним питанням розрахунку механічної моделі протеза стопи з пружинними елементами.

Мета

Розробити схему конструкції протеза стопи з пружинами та метод обчислення значень їх коефіцієнтів жорсткості залежно від кутів та довжин елементів конструкції, а також величин мас, зосереджених в вузлах конструкції

Матеріали та методи досліджень

Ми запропоували схему протеза стопи з пружинними елементами (рис. 2,а). Тут прийнято позначення: B_1D_1 , OD_1 , OE_1 – пружини з коефіцієнтами жорсткості, відповідно, k_1 , k_2 і k_3 . Довжини лінійних елементів: $OA_1 = d_1$; $OB_1 = d_1/2$; $OC_1 = d_1/4$; $C_1D_1 = d_2$; $C_1E_1 = d_3$. Два кутівих параметри u і v вважаються узагальненими координатами. У точці C_1 зосереджена маса m_1 , а в точці A_1 – маса m_2 .

Результати дослідження та їх обговорення

Для визначення динаміки руху протеза стопи необхідно визначити кінетичну і потенціальну енергію системи.

Формула для опису кінетичної енергії має вигляд:

$$K = \frac{m_1(0.5 \cdot OA)^2 \dot{u}^2}{2} + \frac{m_1 OA^2 \dot{u}^2}{6} + \frac{m_2(0.5 \cdot CE)^2 \dot{v}^2}{2} + \frac{m_2 CE^2 \dot{v}^2}{6}. \quad (1)$$

Для опису потенціальної енергії використаємо рис. 2, б, на якому, порівняно з рис. 2, а, виконано доповнення до «сталого» положення системи. Завдяки цьому не складно розрахувати вплив коефіцієнтів жорсткості пружин на деформування системи в цілому з урахуванням кутів u і v як узагальнених параметрів.

Формула для опису потенціальної енергії має вигляд:

$$P = P_1 + P_2 + P_{12}, \quad (2)$$

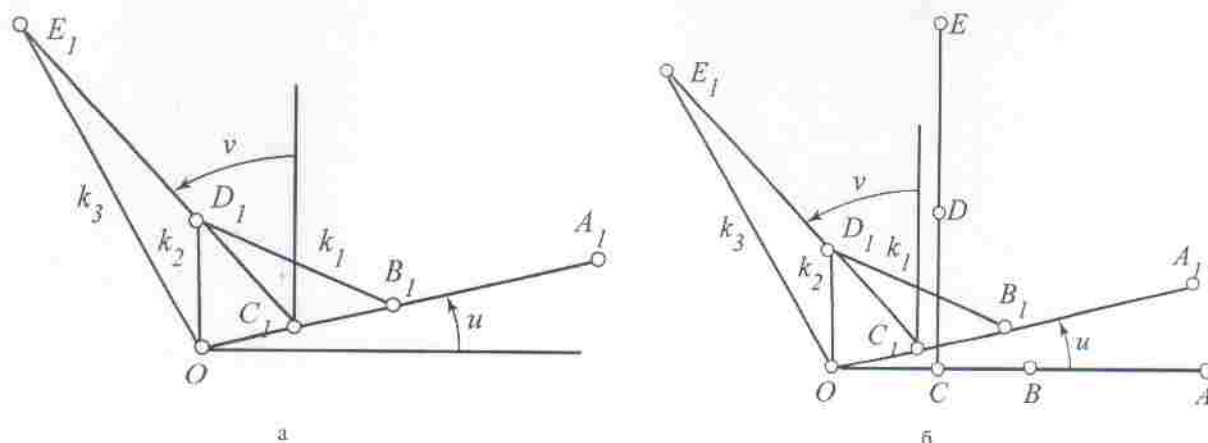

Рис. 2. Схема протеза стони з пружинними елементами

$$\begin{aligned}
 & \text{де } P_1 = -0,5m_1g \cdot OA \cdot \sin u; \\
 & P_2 = -0,5m_2g(OA \sin u + OE \sin v); \\
 & P_{12} = \frac{k_1(DA_1 - DA)^2}{2} + \frac{k_2(OD_1 - OD)^2}{2} + \frac{k_3(OE_1 - OE)^2}{2}.
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 & \text{Тут } DB = \sqrt{(OC - OB)^2 + CD^2}; \quad OD = \sqrt{OC^2 + CD^2}; \\
 & OE = \sqrt{OC^2 + CE^2};
 \end{aligned}$$

$$DA_1 = \sqrt{(OC \cos u - CD \sin v - OB \cos u)^2 + (OC \sin u + CD \cos v - OB \sin u)^2};$$

$$OD_1 = \sqrt{(OC \cos u - CD \sin v)^2 + (OC \sin u + CD \cos v)^2};$$

$$OE_1 = \sqrt{(OC \cos u - CE \sin v)^2 + (OC \sin u + CE \cos v)^2};$$

За допомогою лагранжіану $L=K-P$ [8] для визначення в наперед заданий момент часу взаємного положення елементів схеми протеза було складено систему рівнянь Лагранжа другого роду. Розв'язання системи здійснено чисельним методом Рунге-Кутти з початковими умовами $u(0)=u_0, u'(0)=Du_0, v(0)=v_0, v'(0)=Dv_0$.

Наведемо розрахунок коефіцієнта жорсткості k_3 пружини OE_1 (взаємопов'язаного з k_1 і k_2) залежно від інших сталих параметрів схеми протезу. Вважатимемо, що завдяки вибору знайденого значення k_3 рух елементів схеми протеза має відбуватися не хаотично.

Оберемо початкові значення узагальнених координат $u_0=-\pi/12; Du_0 = 0; v_0 = \pi/2 + \pi/20; Dv_0 = 0$, а також величини параметрів (усі в умовних одиницях):

$d1 = 0,35$ — довжина відрізка OA_1 ; $d2 = 0,30$ — довжина відрізка C_1D_1 ;

$d3 = 0,75$ — довжина відрізка C_1E_1 ;

$m1 = 70$ — маса в точці C_1 ; $m2 = 0,4$ — маса в точці A_1 ;

$k1 = 50$ — коефіцієнт жорсткості пружини B_1D_1 ;

$k2 = 50$ — коефіцієнт жорсткості пружини OD_1 ;

Наближено розв'язуємо систему рівнянь Лагранжа другого роду з обраними початковими значеннями узагальнених координат і будемо у фазовому просторі $\{v, Dv, t\}$ одержану множинну точку, належних інтегральній кривій. Після сполучення послідовних точок відрізками одержимо наближене зображення інтегральної кривої. Це зображення залежатиме від певного значення «керуючого» параметра (у нашому випадку k_3). При випадкових значеннях k_3 у фазовому просторі $\{v, Dv, t\}$ утвориться «плутана» інтегральна крива, її проекція на фазову площину $\{v, Dv\}$ буде також «плутана» фазова траєкторія (рис. 3, а).

У разі зміни значень k_3 має змінюватися і характер фазової траєкторії. При певному (критичному) значенні k_3 характер фазової траєкторії зміниться на якісному рівні — вона перетвориться у «закономірну» криву (рис. 3, б). У динаміці спостерігатиметься ніби оптичний ефект «наведення на різкість» плутанини фазових траєкторій на площині $\{v, Dv\}$. Завдяки цій аналогії [6,7] знаходження критичних значень параметрів названо проекційним фокусуванням.

У розглянутому прикладі при $k_1=50, k_2= 50$ критичне значення коефіцієнта жорсткості пружини OE_1 буде $k_3 = 110,2$. Для порівняння на рис. 4, а наведені фазові траєкторії при $k_1=100; k_2= 100$ для значення $k_3=157,2$. На рис. 4, б зображено теж саме при $k_1=150; k_2=150$ для $k_3=165,6$.

Комп'ютерні експерименти показали, що для $k_1=200$ і $k_2= 200$ не можливо запобігти хаотичності руху елементів схеми протеза шляхом вибору значення параметра k_3 . Крім того, з трьох розглянутих вище варіантів перевагу слід віддати варіанту з параметрами $k_1=100; k_2= 100$ і $k_3=157,2$ (рис. 4, а). Це пояснюється мінімальною площею фазової траєкторії, оціненою за кількістю пікселів, що її складають.

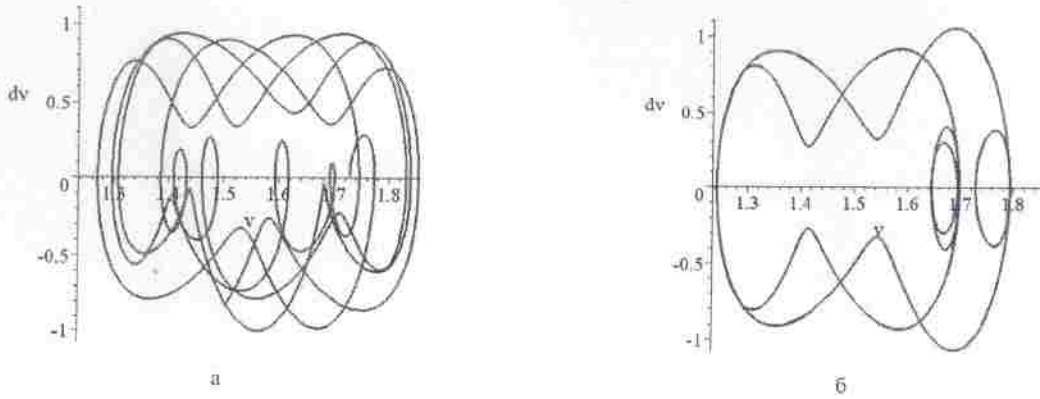

Рис. 3. Фазові траєкторії на площині (v, Dv) при $k_1=50$; $k_2=50$: а) для одного з довільних значень k_3 ; б) для значення $k_3=110,2$

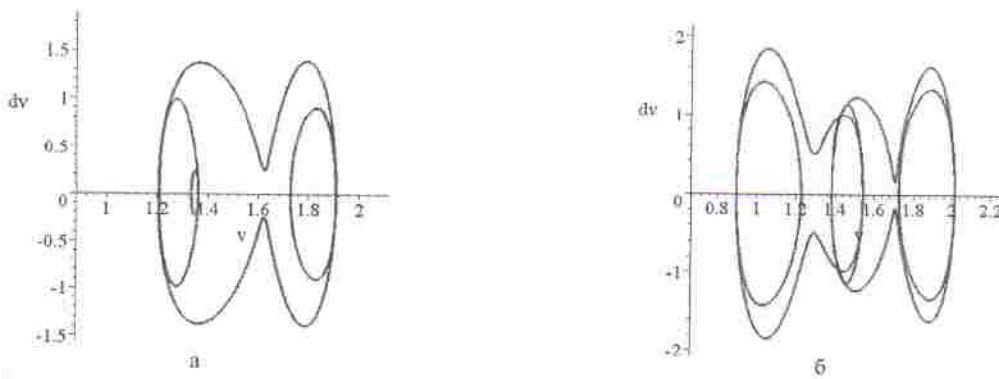

Рис. 4 - Фазові траєкторії на площині (v, Dv) а) при $k_1=100$; $k_2=100$; $k_3=157,2$; б) при $k_1=150$; $k_2=150$; $k_3=165,6$

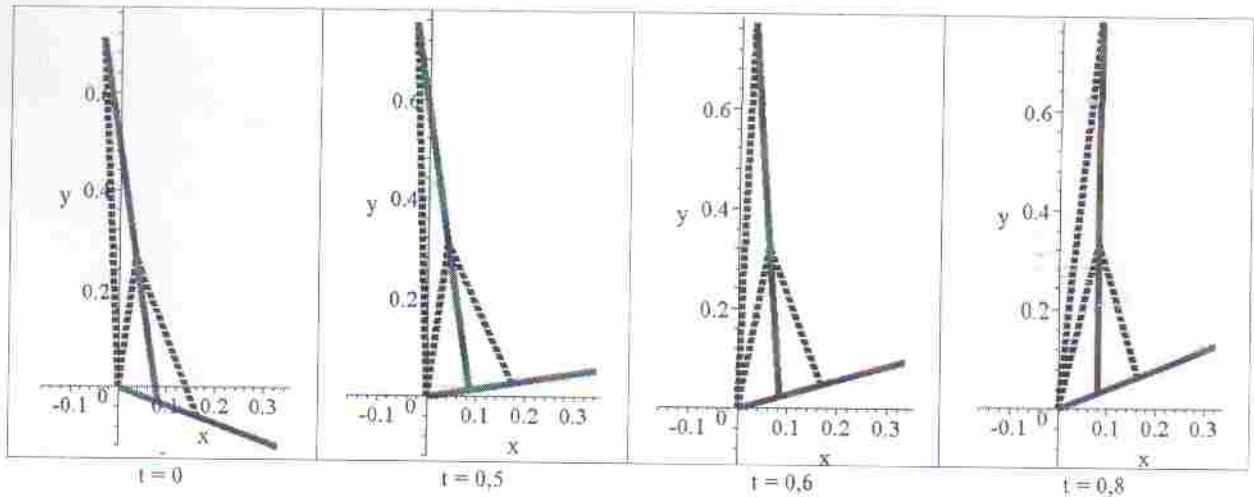

Рис. 5. Кадри руху моделі стопи в моменти часу t для коефіцієнтів жорсткості $k_1=100$; $k_2=100$ і $k_3=157,2$.

На рис. 5 зображено кілька анімаційних кадрів руху моделі стопи в певні моменти часу t для значень коефіцієнтів жорсткості $k_1=100$; $k_2=100$ і $k_3=157,2$. За допомогою анімаційного фільму можна наочно переконатися у тому, що урахування значення $k_3=157,2$ у процесі обчислення кутів $u(t)$ і $v(t)$ при розв'язанні системи рівнянь

Лагранжа другого роду дозволяє одержати нехаотичні рухи елементів схеми.

Інтегральні криві у фазовому просторі $\{u, Du, t\}$ матимуть вигляд «намотки» на циліндричну поверхню з твірною, паралельною осі Ot . Тому фазові траєкторії на площині $\{u, Du\}$ будуть нерухомими при до-

вільному значенні керуючого параметра і тут не розглянуті.

Висновки

Розроблений графічний комп'ютерний спосіб в загальному вигляді дозволяє моделювати коливання маятникових механічних систем з метою вибору параметрів, що забезпечують нехаотичний технологічний характер траєкторії коливань їх елементів. Спосіб базується на наближеному розв'язанні диференціальних рівнянь Лагранжа другого роду, визначенні проекції одержаної інтегральної кривої на фа-

зову площину, та обчисленні запропонованим методом проекційного фокусування критичного значень одного з параметрів.

Наведений метод дозволяє розрахувати механічну модель стопи з пружинними елементами шляхом визначення взаємоприйнятних значень коефіцієнтів жорсткостей пружин залежно від кутів та довжин елементів конструкції, а також величин мас, зосереджених в її вузлах. Подальші дослідження будуть пов'язані з встановленням допустимих меж зміни параметрів та ускладнення схеми протезу стопи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биомеханика стопы человека : материалы I Международной науч.-практ. конференции – Гродно: ГрГУ, 2008. – 172 с.
2. Патент US8597369. Авторы Hansen A, Steven A. Gard, Dudley S. Публикация від 3 грудня 2013 г.
3. Семків О. М. Метод визначення особливих траєкторій коливань вантажу 2-d – пружинного маятника / О. М. Семків // Вісник ХНАДУ. – 2015. – № 71. – С. 36–44.
4. Cherelle P. The AMP-Foot 2.0: Mimicking Intact Ankle Behavior with a Powered Transtibial Prosthesis [Електронний ресурс] / P. Cherelle, A. Mathys, V. Grosu // –Режим доступу <http://mech.vub.ac.be/multibody/topics/ProstheticDevices/AMP-Foot2.0/BioRob12.pdf>
5. Hansen A. Conceptual design of an ankle-foot prosthesis that automatically adapts to ramped walking surfaces [Електронний ресурс] / A. Hansen, S. Gard, D. Childress // JOP. – 2008. – Vol. 37. – Режим доступу <http://www.oandp.org/publications/jop/2008/2008-37.pdf>
6. Semkiv O.M. Computer graphics of the oscillation trajectories of 2d spring pendulum weight Stuttgart, Germany – ORT Publishing - European Applied Sciences: challenges and solutions 2015, С.63–70.
7. Xiao O., Xia S. Dynamics of the Elastic Pendulum [Електронний ресурс] / O. Xiao, S. Xia. – Режим доступу: http://math.arizona.edu/~gabitov/teaching/141/math_485/Midterm_Presentations/Elastic_Pedulum.pdf
8. Zeng Y. Design And Testing Of A Passive Prosthetic Ankle With Mechanical Performance Similar To That Of A Natural Ankle / Y. Zeng // A Thesis Submitted to the Faculty of the Graduate School. Milwaukee, Wisconsin: Marquette University, May 2013, 96 p.

РАСЧЕТ ТРЕХПРУЖИННОЙ СХЕМЫ ПРОТЕЗА СТОПЫ

О. М. Семкив

Резюме. Предложена схема конструкции протеза стопы с пружинами и метод вычисления значений их коэффициентов жесткости в зависимости от углов и длин элементов конструкции, а также величин масс, сосредоточенных в узлах конструкции.

Ключевые слова: протез стопы с пружинами, лагранжиан, уравнение Лагранжа второго рода, программа Maple, метод Рунге-Кутты.

CALCULATION OF THREE-SPRING DIAGRAMS TO THE FOOT ARTIFICIAL LIMB

O. Semkiv

Summary. A prosthetic foot design scheme with springs and the method of calculating the values of the stiffness coefficients depending on the angles and lengths of the design elements, as well as the values of the masses are concentrated in construction sites.

Key words: prosthetic foot with springs, Lagrangian, Lagrange equation of the second kind, Maple program, method of Runge-Kutta.